

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยอภิปรายและเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องการสื่อสารในชนบท: ศึกษากรณีการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ในรายการ วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือลำปาง โดยมี ขอบเขตของสถานที่ศึกษา เฉพาะกลุ่มผู้เรียนทาง ว.ปณ. ในจังหวัดเชียงใหม่ ในบรรดาผู้มีรายชื่อ เรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2524 โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ เนื้อหาวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 ที่ได้รับ จากการเปิดรับสื่อระหว่างกลุ่มที่เรียนทางวิทยุและไปรษณีย์กับกลุ่มผู้ไม่ได้เรียนทางวิทยุและไปรษณีย์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อของกลุ่มผู้เรียนวิทยุและไปรษณีย์กับ กลุ่มผู้ไม่เรียนวิทยุและไปรษณีย์ กับการนำความรู้จากเนื้อหาวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 ไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยพอสรุปผลได้ดังนี้

1. ลักษณะข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ผู้เรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 15 ปี - 24 ปี เป็นพระภิกษุและสามเณรมากที่สุด ด้านการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด มีรายได้ส่วนใหญ่ตอบว่าค่ากว่า 1,000 บาทต่อเดือน และยังเป็นโสด ส่วนผู้ที่ไม่ได้เรียนทางวิทยุและไปรษณีย์เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 25 - 34 ปี ส่วนมากมีอาชีพเกษตรกรกรรม และจบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 มีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 1,000 บาท ส่วนมากจะแต่งงานแล้ว กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า มีเพศชายร้อยละ 60.8 เพศหญิงร้อยละ 39.2 อายุที่มีมากที่สุด คือ 15 - 24 ปี มีร้อยละ 54.2 รองลงไปคืออายุ 25 - 34 ปี

ร้อยละ 26.7 อาชีพก้นเกษกรกรรมมีร้อยละ 34.2 รองลงไปคือเป็นพระภิกษุและสามเณร ร้อยละ 25.6 การศึกษาเป็นร้อยละของผู้เรียนจำแนกเป็นร้อยละ 87.5

2. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ

ความถี่ในการเปิดรับสื่อต่าง ๆ พบว่า มีการเปิดรับวิทยุมากกว่าสื่ออื่น ๆ และเปิดรับในระดัปลงกว่าสื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ สำหรับภาพยนตร์และไปรษณีย์มีการเปิดรับในระดัปล่ามากที่สุด

สำหรับการส่งรายการวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 ผู้ที่เรียนทาง ว.ปณ. เปิดรับฟังอยู่ในเกณฑ์ปานกลางมากที่สุด ผู้ไม่ไ้เรียนฟังกันน้อย

การเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของกลุ่มผู้เรียนทางวิทยุและไปรษณีย์มีโอกาสเปิดรับโทรทัศน์สูงปานกลาง ส่วนกลุ่มผู้ไม่เรียนมีโอกาสเปิดรับสูง ร้อยละ 65.0 รายการส่วนใหญ่ทั้งสองกลุ่มนิยมชมรายการประเภทข่าวมากที่สุดคือ ร้อยละ 67.5 ส่วนรองลงมาได้แก่รายการเพื่อการศึกษาร้อยละ 51.7

การเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ นิยมอ่านหนังสือพิมพ์ส่วนท้องถิ่นคือ ไทยนิวส์ รองลงไป คือ หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง คือ ไทยรัฐ และเดลินิวส์ หนังสือพิมพ์ต่างประเทศมีโอกาสเปิดรับน้อย เนื้อหาในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ ข่าวอาชญากรรม รองลงมาคือข่าวเกษตรหรืออาชีพต่าง ๆ และข่าวการเมือง

การเปิดรับสื่อประเภทภาพยนตร์ ส่วนมากชาวชนบทนิยมชมภาพยนตร์กลางแปลง ในหมู่บ้านมากกว่าเดินทางไปชมภาพยนตร์ในเมือง ชนิดของภาพยนตร์ เป็นประเภทบันเทิงและภาพยนตร์ข่าว ความรู้ เป็นต้น

การสื่อสารทางไปรษณีย์ พบว่า มีการติดต่อดูสื่อสารและการตอบรับทางไปรษณีย์ค่อนข้างต่ำ และจำกัดในการใช้

การติดต่อดูสื่อสารนอกหมู่บ้าน ก็ยังอยู่ในระดัปล่อนข้างต่ำ สถานที่ที่ติดต่อดูมากที่สุดคือ ตลาดและที่ทำการไปรษณีย์ในเมือง ส่วนสถานที่อื่น ๆ เช่น โรงแรม โรงพยาบาล และสถานที่ราชการยังมีโอกาสติดต่อดูสื่อสารน้อย

3. การนำความรู้จากวิทยุไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ปรากฏว่าประชาชนในชนบทเชียงใหม่มีความสนใจในการนำความรู้ที่เสนอทางวิทยุกระจายเสียงในระดับสูง กลาง ต่ำ ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคต่าง ๆ นำไปปฏิบัติในระดับสูงกว่า เรื่องการเลือกซื้ออาหารและการทำน้ำให้สะอาด และความรู้ในเรื่องยาเสพติด ได้รับความนิยมนำไปใช้มากที่สุด ผู้ที่เรียนมีการนำความรู้ไปใช้มากกว่าผู้ไม่เรียน

4. ความแตกต่างในความรู้ในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1

ผู้ที่เรียนทางวิทยุและไปรษณีย์และผู้ไม่เรียน ไม่มีความแตกต่างกันในความรู้วิชา "สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1" ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้เรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ เปิดรับฟังรายการสร้างเสริมประสบการณ์ 1 ไม่ครบตามตารางที่ออกอากาศ และการได้รับเอกสารคู่มือเรียนล่าช้า ทำให้ผลการเรียนขาดตอน ตลอดจนทำแบบฝึกหัดในบทเรียนไม่ทัน หรืออาจจะเป็นไปได้ว่าวิชา "สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1" มีเนื้อหาที่ง่ายเกินไปหรือมิได้ให้ความรู้ใหม่แก่ผู้เรียน

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับวิทยุกับความรู้

การเปิดรับวิทยุของกลุ่มผู้เรียนทาง ว.ปถ. มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้และการนำความรู้ในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

อภิปรายผลการวิจัยและขอ เสนอแนะ

ผลงานทางการวิจัย เรื่องการสื่อสารในชนบทศึกษา เฉพาะกรณีการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 ผู้วิจัยได้ทราบข้ออุปสรรคในการสื่อสารในชนบทบางประการและขอเสนอแนะแก่ผู้วิจัยหรือสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องในอนาคต กล่าวคือ การเปิดรับสื่อวิทยุและไปรษณีย์ของชาวชนบทยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในชนบทมีการเปิดรับสื่อวิทยุเป็นจำนวนมาก และเปิดรับโทรทัศน์เป็นอันดับรองลงมา แสดงให้เห็นว่าสื่อวิทยุ มีความใกล้ชิดกว่า และสะดวกง่ายต่อการเปิดรับมากกว่าโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์และไปรษณีย์ อย่างไรก็ตามสภาพ

ภูมิศาสตร์ เป็นอุปสรรคในการ เปิดรับคลื่นวิทยุจากสถานีวิทยุในท้องถิ่นที่มีกำลัง เครื่องส่งน้อย และคุณภาพของ เครื่องส่งไม่สูงพอ หรือตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากกลุ่มผู้ฟัง เช่น สถานีวิทยุที่ตั้ง อยู่ในจังหวัดลำปาง ชาวชนบทเชียงใหม่รับฟังไม่ชัดเจน เป็นต้น

จากสภาพดังกล่าวจึงมีผู้ฟังน้อย ควรจัดรายการเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ไปไว้ใน เวลาที่ผู้ฟังฟังได้ชัดเจนและเป็นเวลาที่ผู้ฟังมาก คือ ควรจะจัดเวลาของรายการไว้ในช่วงก่อน หรือหลังการ เสนอรายการข่าวในภาคกลางคืน เช่น ประมาณเวลา 16.30 น. 19.30 น. และ 20.30 น. หรือในภาคเช้าเวลา 6.30 น. เป็นต้น ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีอาชีพ เกษตรกรรมและอยู่ฟังรายการข่าวเป็นประจำค่อนข้างมาก

2. เกี่ยวกับเนื้อหาของรายการวิทยุในวิชา "สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1" นั้น มีเนื้อหาบางส่วนค่อนข้างปรับปรุงแก้ไข เช่น เนื้อหาส่วนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว จากการ วิจัยพบว่า ผู้ฟังในกลุ่มผู้เรียนทาง ว.ปช. ส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุสามเณร ซึ่งไม่สนใจเนื้อหาส่วนที่ เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวและประชากรศึกษา ทั้งนี้อาจสรุปได้ว่า การจัดเตรียมเนื้อหาไม่ สอดคล้องกับกลุ่มผู้เรียน จึงน่าที่จะต้องทำการสำรวจประชาคมกลุ่มเป้าหมาย (target audience) ของผู้เรียนทาง ว.ปช. ก่อนที่จะจัดเตรียมเนื้อหา ทั้งนี้เพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ถ้าจะพิจารณาถึงโครงสร้างของสังคมชนบทโดยทั่วไป ประชาชนมีความเป็นอยู่ อย่างเครือญาติ มีขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน กฎเกณฑ์ทางสังคม จึงขึ้นอยู่กับกลุ่มคนในสังคมนั้น ถึงกระนั้น นักศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ใน ระดับ 3 เฉพาะวิชา สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 มีโอกาสพบครูประจำกลุ่ม และมีความสนใจเรียนทางวิทยุไปรษณีย์ เพราะสามารถนัดหมายเปลี่ยนแปลงเวลาเรียนไปในเวลาที่สะดวกขึ้น ถ้าตรงกับเทศกาล งาน ประเพณีที่สำคัญในหมู่บ้านหรือตำบลของตน เช่น งานสลากภัต งานฉลองศาลาการเปรียญ งานลอยกระทง ฯลฯ เป็นต้น

นอกจากนี้ เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของชนบทในภาคเหนือมีพื้นที่ เป็นป่าและบริเวณที่ รามสูง การเปิดรับคลื่นความถี่ของวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์จึงรับไม่ชัดเจน และแตกต่างกันไป จึงได้ทราบมาแล้วในข้อ 1 ความชัดเจนของการเปิดรับ เครื่องรับวิทยุที่มีคุณภาพต่ำจึงมี อุปสรรคของกลุ่มผู้เรียนทาง ว.ปช. ในการฟังบทเรียนในเวลากลางวัน เพราะคลื่นวิทยุรับ

ไม่ชัก จึงทำให้ผู้เรียนทาง ว.ปณ. เข้าร่วมกลุ่มฟังเพลงที่ครูประจำกลุ่มเปิดให้ฟัง และอภิปรายปัญหาที่ได้ฟังไป และทำแบบฝึกหัดอาทิตย์ละ 3 ชั่วโมง เป็นการจูงใจให้นักศึกษามีการเข้ากลุ่มตามสถานที่ที่มีชั้นเรียน จึงทำให้การเรียนในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ 1 มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น แต่การใช้สื่อทางไปรษณีย์ลดน้อยลง เพราะนักศึกษามีความสะดวกในการสื่อสารผ่านครูประจำกลุ่มที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นมากกว่า ทั้งนี้ผลวิจัยพบว่า การศึกษาคือสื่อสารทางไปรษณีย์มีข้อจำกัดในการใช้

ดังนั้นบทบาทของครูประจำกลุ่ม ในฐานะที่เป็นตัวกลางของการรับสื่อวิทยุและไปรษณีย์ของโครงการทดลองทางวิทยุและไปรษณีย์ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและเพื่อให้การเรียนว.ปณ. มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครูประจำกลุ่มเหล่านี้ควรได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจในการสอบแบบอภิปรายกลุ่มหรือ radio forum เพื่อการศึกษาผู้ใหญ่ทางวิทยุและไปรษณีย์ อีกทั้งมีวิธีการแนะนำแนวทางการศึกษาคือเป็นแกนนำใหญ่ที่เข้ามาเข้าชั้นเรียนที่มีความแตกต่างกับระบบการเรียนแบบในโรงเรียน

4. ข้อเสนอแนะประการสุดท้าย เป็นเรื่องของการสื่อสารทางไปรษณีย์ในระบับตำบลที่ควรมีการปรับปรุงและให้ความร่วมมือให้มีการสื่อสารทางไปรษณีย์คล่องตัวยิ่งขึ้น เช่น เพิ่มตู้รับ-ส่ง จดหมาย หรือขยายที่ทำการไปรษณีย์ให้ทั่วถึง

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย